

Geest van Assisi is springlevend

Dialogo brengt godsdiensten dichterbij elkaar ondanks stugge vooroordelen

- ▶ Tweede Vaticaans Concilie start van nieuwe relatie
- ▶ Nooit meer kiezen voor het geweld
- ▶ Aanleren interreligieuze geletterdheid bevorderen

Patrick VERSTUYFT

Op 11 juni werd bokslgende Muhammad Ali in Louisville begraven. Na de plechtigheid voor familie en vrienden volgde een publieke herdenkingsdienst. Een interreligieuze samenkomst – Ali was moslim – waar duizenden aan deelnamen. Op 17 oktober startte aan de Universiteit Antwerpen de leerstoel Interreligieuze dialoog en conflictbeheersing, een samenwerking met de Stichting Cusanus. De Duitse theoloog-filosoof Nicolas Cusanus zette zich al in de vijftiende eeuw in voor de vrede tussen de godsdiensten. Diverse initiatieven, gescheiden door zes eeuwen, die hetzelfde wilden: de dialoog stimuleren.

„De vraag naar een interreligieuze dialoog in onze tijd begint bij het Tweede Vaticaans Concilie”, vertelt Leon Lemmens, hulpbisschop in het vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen. „De verklaring *Nostra aetate* uit 1965 gaf de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog de taak onderling begrip, respect en samenwerking tussen de katholieke Kerk en de gelovigen van andere religies te bevorderen, het onderzoek over de religies te stimuleren en de opleiding van personen om de dia-

loog te voeren te bevorderen. Dat was een kleine revolutie die ook te maken had met de Tweede Wereldoorlog. Heel bewust werden nieuwe ijkpunten gegeven aan de relatie met andere religies: de waardevolle tradities van andere godsdiensten erkennen, elkaar waarderen en samenwerken voor alles wat te maken heeft met rechtvaardigheid en vrede. Dat is het hart, het uitgangspunt van de interreligieuze dialoog.”

Het tweede grote moment in de ontwikkeling van de interreligieuze dialoog was Assisi 1986. Johannes-Paulus II bracht toen alle leiders van de grote godsdiensten bijeen, bezorgd als hij was om de groeiende spanningen tussen godsdiensten. „Hij stelde dat het er voor ons, katholieke christenen, op aankomt bijeen te brengen en niet te verdelen.

Impact paus die leiders van andere godsdiensten begroet, is enorm

Om met andere godsdiensten zij-aan-zij te staan in gebed voor vrede en eenheid. Als partners.” Die ‘geest van Assisi’ verspreidde zich nadien verder, meent Leon Lemmens. „Een gemeenschappelijk aanvoelen van dialoog en van de overtuiging dat men nooit voor het geweld mag kiezen.”

Interreligieuze dialoog is echter meer dan bijeenkomsten over teksten of tussen religieuze leiders, zegt Marianne Moyaert, hoogleraar comparatieve theologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. „Je kunt soms beter spreken over interreligieuze ontmoetingen, over gedeelde ervaringen, rituelen, pelgrimages, gebed enzovoorts. Niettemin moet je er-

kennen dat de religieuze leiders de geesteshouding hebben veranderd. De impact van een paus die leiders van andere religieuze stromingen hartelijk begroet of een moskee bezoekt, is enorm. In plaats van het beeld dat religies leiden tot conflict, krijg je het beeld dat er hartelijke verstandhoudingen mogelijk zijn.”

„Veertig jaar geleden was het ondenkbaar dat universiteiten zouden werken aan het bevorderen van de interreligieuze geletterdheid. Nu brengen we onze studenten vaardigheden bij om met de nodige sensitiviteit een gesprek aan te gaan met zij die tot andere tradities behoren.”

Toch merkt Marianne Moyaert „nog veel vooroordelen over religies, met stereotiepe beeldvorming en ongenueanceerde ideeën. Die vooroordelen, soms gevoed door de media, moeten worden rechtgezet. Terzelfder tijd weten velen er ook weinig van en is men het afgeleerd over religie te praten. Dat maakt het allemaal complex”.

Het belet niet dat er veel mooie initiatieven zijn. Moyaert verwijst zelf naar een discussie aan de KU Leuven over de gebedsruimte. „Dat een katholieke universiteit zich afvraagt wat ze kan doen voor hen die behoren tot een andere traditie en behoefte hebben aan een plek om te bidden of te vieren, dat zijn geweldige ontwikkelingen. Weet u, in 1893 vond in Chicago het eerste wereldparlement van religies plaats. Na afloop liet Rome via de nuntius weten dat katholieken nooit meer zouden deelnemen aan dergelijk event. Zeg nog eens dat er niks veranderd is.” (lacht)

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Broeders en zusters

” Volgend jaar herdenken we vijfhonderd jaar Reformatie. Wat aanvankelijk een binnenkerkelijk dispuut was over de methodes van de katholieke Kerk (Maarten Luther was zelf een katholieke monnik en priester), leidde tot een scheuring die vandaag nog steeds bestaat. Gelukkig maakten vervolging en gewapende conflicten inmiddels plaats voor vreedzame dialoog.

In ons *Dossier* (bladzijden 8 en 9) schetsen we u een beeld van het hedendaagse protestantisme in onze contreien. Daaruit blijkt dat de verschillen tussen protestantse stromingen minstens zo groot zijn als tussen katholieken en protestanten. Belangrijker is echter de vaststelling dat de diverse geloofsgemeenschappen elkaar niet langer als vijanden behandelen. „Onze band met de katholieke parochie is hartelijk”, zegt Wilfred De Jonge van de protestantse gemeenschap in Horebeke.

Het ziet ernaar uit dat de herdenking van vijfhonderd jaar Reformatie de banden tussen christelijke kerken nauwer zal aanhalen. Afgelopen zondag nam paus Franciscus in Zweden deel aan een herdenking van de reformatie. Hij sprak er zelfs de homilie uit tijdens een gezamenlijke viering. Krijgt de eenheid onder christenen de komende maanden een nieuw elan? „In een snel veranderende wereld moeten we oecumene 2.0 gestalte durven te geven”, schreef Jan De Volder (Sant’Egidio) al op 20 januari van dit jaar in een opiniestuk in *KERK & leven*. Laten we hopen dat we inderdaad die richting uitgaan.

Nog moeilijker, maar even belangrijk, is de dialoog met andere religies. „Christenen en moslims zijn broeders en zusters”, sprak paus Franciscus iets minder dan een jaar geleden. Voor veel christenen en moslims is dat vanzelfsprekend, voor anderen klinkt het als pure ketterij. Franciscus trekt nochtans gewoon de lijn van zijn voorgangers door. Het was Johannes-Paulus II die als eerste een interreligieuze top bijeenriep in Assisi. Dat gebeurde al in 1986. Hij kreeg toen harde kritiek van traditionalisten en sommigen trokken zelfs zijn pauschap in twijfel.

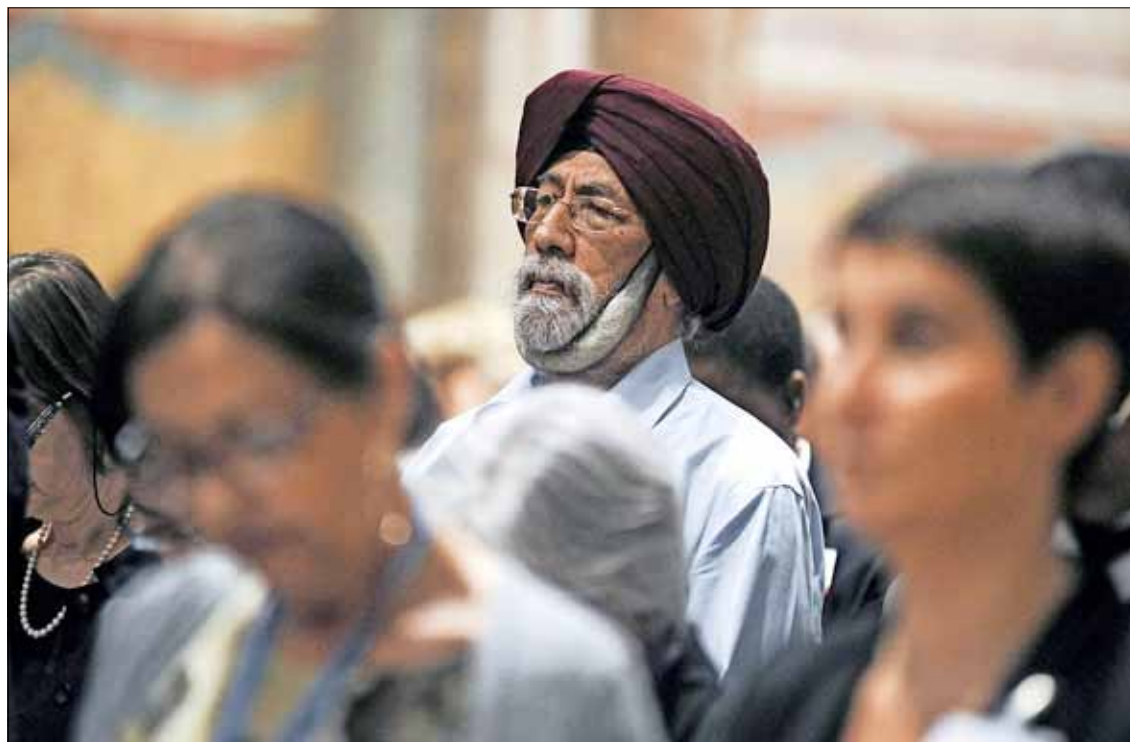
Dat belette Johannes-Paulus en zijn opvolgers niet om de dialoog in Assisi opnieuw en opnieuw te organiseren, ondertussen al vijf keer. En al levert dat niet altijd concrete resultaten op, de educatieve waarde van die bijeenkomsten is groot. Religieuze leiders uit de hele wereld tonen hoe ze elkaar niet als vijand beschouwen, maar samen kunnen bidden voor vrede. In een tijdperk waarin religies ervan beschuldigd worden de oorzaak te zijn van oorlogen en terreur, is dat een helder signaal.

Dat religieuze leiders het goede voorbeeld geven, heeft echter maar zin wanneer de gelovigen hun leiders volgen. „De interreligieuze dialoog mag niet beperkt blijven tot enkele leiders van de religieuze gemeenschappen, maar moet zoveel als mogelijk alle gelovigen betrekken”, zei paus Franciscus daarover eerder al. We krijgen dus als gelovigen een duidelijke opdracht van onze paus.

Is dat niet naïef, wanneer we de beestachtige misdaden van Islamitische Staat in het Midden-Oosten en bij ons zien? Nee, het is precies omdat die misdadigers mensen van diverse religies tegen elkaar willen opzetten, dat de oproep van de religieuze leiders des te belangrijker en relevanter is. Goed overeenkomen in rustige tijden is makkelijk. Het is net nu dat we een inspanning moeten doen.

De eenheid onder christenen en de interreligieuze dialoog zijn twee verschillende dingen, die we niet dooreen moeten haspelen. Beiden appelleren echter aan ons vermogen om ons in te leven in anderen, om hun geloof te erkennen als waardevol en oprecht, om overeenkomsten te zoeken die we belangrijker vinden dan de verschillen. We krijgen een unieke kans om te bewijzen dat religie een bron van vrede, respect en samenwerking kan zijn.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

Onlangs verzamelden zo'n vijfhonderd afgevaardigden van negen godsdiensten in Assisi. © KNA-Bild